

descausolar les bigues ab que havien apontolat lo cloquer» en un doc. de 1415 (ib., s. v. *apuntalar*), «allavors van ser cantarelles, / crits a vos trencar les orelles, / a fer tremolar los *cosols*! / Un sabater que es deia Jepa / nos bramava ---», Saisset (*Perpiny.*, 31); «no hi va restar re que els *kusòls*» (una casa, Costoja), de la capella de Mudagons, Clairà, 1960; «de Can Primfil queden pas solament los *kusòls*» Tallet, 1959); «encara se veu el *kusòl* d'un forn de calç», Tarerac, «a l'Estany s'hi pot pas fitorar, perquè hi ha rocs, els *kusòls* de la Torreta: hi trencarien la fitora», Barcarès; ⁶ i potser *La kusòla*, partida muntanyenca a Giró de Monesma (1957). D'ací el derivat *acussolar* en JSebPons, *Canta-Perdiu*, p. 158. I possiblement *can-solada* si s'ha de llegir *consolada* o *caus-* en les *Vides* ¹⁵ fº 65v2, n. 128.

També em sembla possible i no gens inversemblant que sigui el mateix mot el *cosoll* d'Àger, puix que si bé és una marca de límits, es fa marcant un solc a terra (tal com el vall que s'obre per fer-hi els fonaments o *cosols*); però, com explica Porcioles, aquests límits es marquen també amb un «munt de pedres, l'una sobre l'altra, que designen límit de propietat; y, si entre les dues de damunt, s'hi posa una rama, queda prohibida l'entrada del bestiar, encara que no ²⁵ estigui sembrat; o posant branques de boix plantades» (*Folkl. de la V. d'Àger*, p. 35). Ara bé a la Vall de Boí aquests *kusòls* es tornen 'muntets de pedres posats damunt una roca, per tal que serveixin de guia als caminants, en temps de neu', allò que a Cerdanya ³⁰ se'n diu *qui(t)llons* (se'n veuen molts pujant de Llubriquet cap a Estany-Gémene, 1968); també Amades, *BDC* xix, 121.⁷

No manca alguna parentela dialectal romànica. En particular: murc. *cocón* «oquedad» (vocabulari de ³⁵ Sevilla; García Soriano; *coconera* Lemus). Bastant isolat *coicão* en el portuguès trasmontà *coicão*: el clotet («poça») on la perdiu fa el niu («e que com pouco mais trabalho, é o próprio ninho») a Mogadouro (*RLus.* v, 40). En fi ens interessa una forma basca, manllevada naturalment del romànic arcaic: en particular perquè ens conserva el primitiu CAUCUS sense la derivació amb -ONE, també perquè manté fins avui dia la primera síl·laba en forma diftongal, i en part es tracta encara del sentit primitiu del mot: *kaiku* ⁴⁵ «cuerdo, cuenco o taza de madera con mango», arrelat avui en els dialectes anav., guip., lab. i biscaí; tenim ací l'evolució fonètica de *au* en *ai* que és fenomen general o molt estès en basc; d'altra banda, però, el mot va tornar del basc arcaic que s'havia parlat a Àlaba, ⁵⁰ al dialecte castellà alabès, i allí ho féu amb el diftong llatí encara intacte, però d'altra banda amb un significat igual al que ha pres en català: alab. *cauco* «hoye que se abre en algunas hayas para que conserven el agua de lluvia», veg. Mitxelena, *FonHiVca.*, pp. 91, ⁵⁵ 452, 458; i 2.ª ed., p. 489. Aquestes formes estrangeres confirmen encara la impossibilitat de la vaga etimologia que cercava Balari al nostre mot, i d'alguna altra que en reporta *AlcM*.

DERIV.: *Cocona*: «assedegat per aquella calda y ⁶⁰

aquella caminada, se n'anà a beure a una *cucona* (clot de la roca on s'hi deposita l'aigua de pluja)», parlant de Begues, N. Font i Sagué: *BCEC* ix, 239. *Coconar* «lloc on van a cercar sal en el camp», en un cançó popular mallorquina (*AORBB* vii, 28). *Coconenc*.

¹ Tanmateix a Traiguera pronunciaven netament *kòko*: «Lo *kòko* de la Rabosa no és una font sinó un *kòko*». També a Sagra vaig notar *koàl del kòko*. Que tinguem ací una conservació del ll. CAUCUS, sense derivació en -ONE, no és gaire probable, no sols pel caràcter esporàdic sinó perquè, havent de ser mossàrab, caldria esperar *káuuko*. — ² Més extensió té també allà amb *o*: Oliva, Ràfol d'Almúnia, Vilallonga, Llorxa, Beniarbeig, Pego, Vall de Gallinera, Fageca. A Orba diuen un *corconet* («una herba que ix en un *corconet* d'una penya»). — ³ Però ja *kokò* a Santa Ponça; així mateix a Lluç, Lluçmajor, Felanitx, Colònia de Sant Pere, pescadors de Cabrera. A Lluç, al Port d'Andratx, etc., es tracta de cavitats arran de mar, l'aigua del qual hi entra; en els *Cocons de Sa Bova*, de Lluç, «hi cardaven cadires». — ⁴ No confondre amb homònims: a Arbúcies, p. ex., *cocons* 'ous (de gallina, per beure, etc.)'; mot sobretot infantil, que sento a mainada, però també ho deia una mare (1956). — ⁵ Etimologia indicada per Ànt. Thomas; també se n'ocupa L. Carolus-Barré, *Mél. M. Roques* iv, 13-25. — ⁶ Id., Grandó, *MiscFabra*, 185; Grieria entén malament com a «el solar d'un edifici» *el kusòl*, a Catllà, *ZRPh.* xlv, 253. — ⁷ Fantàstic seria creure que això pugui venir de CONSUL (per una pueril «personificació», Rohlf's, *ASNSL* clxvii, 319; *Actas* 1.º *Congr. Pir.*, 17); comença per ser impossible en català el trasllat de l'accent, etc. A la vall de Tui-xén i La Vansa en diuen un *pusòl* (1964), que deu ser encreuament de *cosoll* amb *pedró* 'pedra terminal', usat allí mateix.

COCODRIL, pres del ll. *crocodilus*, i, aquest, del gr. *κροκόδειλος* id. □ 1.ª doc.: *cocodriu*, fi S. xiv, Eiximenis; *cocodrillo*, 1803, Belv., 1839, Lab.; *cocodrill*, *Atl*.

Cocodriu s'ha de llegir sens dubte en el *Regiment de la C. Pública* d'Eiximenis (i no pas *cotodriu*, *NCl.*, 106.13): «la mustela mata al basalís, la úncia, que és bèstia poca, mata el lleó; e un petit aucell, ab ses ales tallants, mata lo *cocodriu*». Fa al·lusió a la creença que la mangosta destruïa els ous del cocodril, fet pel qual els antics egipcis adoraven aquell animal, que en bestiaris i altres fonts medievals apareix en forma llatina com a *calcatrix*; s'usà també *cocatrix*, i hi hagué aviat confusió entre els dos mots: encara que aquell es presenta com si fos el derivat de *calcare* 'petjar'; també en fonts castellanes (*coquedriz*, Juan Manuel, S. xiv) i catalanes medievals apareixen formes que vénen més aviat d'aquest *calcatrix* (veg. *AlcM*, *calcatris*, *-trix*), i veg. més sobre això en el *DCEC*, s. v. En català el context de Jaume Roig permetria entendre que *cutibut* és una variant més del mot (*Spill*, v. 7704, «serp tortuosa / són, e rabosa, / mona ---